

u, en gij hebt den booze overwonnen (1 Joh. 2:14). En in de geschiedenis werkte de Heere zeer vaak door jonge menschen reformatie. Samuël was jong toen hij den steen Eben-Haäzer oprichtte. Luther en Calvijn waren jong toen de Heere hen deed wederkeren en hen riep tot de reformatie.

Biggekerke.

A. JANSE.

UIT DE SCHRIFT

Souvereiniteit.

En de Engel des Heeren sprak tot Filippus, zeggende: „Sta op en ga heen tegen het Zuiden, op den weg, die van Jeruzalem afdaalt naar Gaza, welke woest is“.

Hand. 8:25.

Aan dien Jeruzalemschen diaken valt een buitengewone eer ten deel — dat een Engel des Heeren tot hem komt met een woord van zijn God, speciaal tot Filippus gericht. Een eer boven vele duizenden; een moment, om het gehele leven nooit te vergeten; dat die Engel komt! Zouden we niet veel, zeer veel er voor over hebben gehad, als een dergelijke eer ons te beurt gevallen was? Als ons een dergelijke opdracht gegeven was?

Niet te haastig!

Want een moeilijke opdracht wordt door Gods Engel aan Filippus gegeven. Van Samaria te gaan naar den weg, die van Jeruzalem naar Gaza loopt. En een nadere bepaling wordt er bij gezegd: de weg, die woest is. Van Jeruzalem naar de kust-vlakte hebben meer wegen gevoerd. Vandaar die nadere bepaling erbij. Niet langs een drukken weg moet Filippus trekken; neen, daar is ook nog een oude weg; waarschijnlijk moeilijk te bereizen; moeilijker dan die andere. Bijna niemand, die daarom nog langs dien weg gaat, die daar eenzaam tusschen de bergen ligt.

Langs dien weg moet Filippus gaan. Van Samaria langs dien woesten, eenzamen weg.

Wat een tegenstelling! In Samaria de drukke arbeid. Samaria is juist gewonnen voor Jezus. „Samaria heeft het Woord Gods aangenomen“. Daar zijn misschien de honderden tot bekeering gekomen en tot geloof. Daar zijn de triumpfen van het kruis. Daar is het een groote blijdschap, er nu te arbeiden. Daar zal Filippus nog graag een tijd blijven, want wie weet, hoevelen er door middel van zijn arbeid nog zullen komen tot het geloof in den Heiland, die gekruist werd en leeft.

En nu — sta op en ga heen! Ja, niet naar een andere, nog grootere stad. Op den eenzamen landweg. Waar Filippus misschien wel niemand ontmoeten zal.

Filippus, sta op en ga heen. Breek af, houd op, leg neer, en ga naar dien weg, die woest tusschen Judea's bergen ligt.

Sta op en ga heen. Niet eens een verklaring erbij van het waarom. Terwijl de Heere het wel weet! Want Hij heeft dien Moorman reeds in het hart gegeven, langs dien weg te gaan, waar hij Filippus en waar hij zijn God ontmoeten zal.

Maar Filippus hoort er geen woord van. Alleen maar dat korte bevel: sta op en ga heen. Het bevel der Souvereiniteit. Zonder te weten waarom en waartoe; zonder te verstaan de reden; met de conclusie van het gezond verstand voor het grijpen, dat God zich vergist — moet Filippus heengaan op den woesten weg.

Tot ons spreken geen zichtbaar verschijnende Engelen meer. Maar onze Heere spreekt tot Zijn Christenen in heel andere omstandigheden en met heel andere bedoelingen steeds dezelfde taal. De taal van het soevereine bevel. Als Hij hun een weg laat zien, die woest is, en hen daarop laat gaan.

Uit het drukke leven plotseling naar de eenzaamheid. Uit een prachtig arbeidsterrein naar velden, die woest liggen. Als ze iets moeten afbreken en neerleggen, dat hun dierbaar geworden was, en gaan naar een weg, waar ze meenen, niet te kunnen gaan.

Van een post, waar ze met blijdschap arbeidden, naar een onbekend terrein. Van voorspoed en licht naar den weg, waar de steenen wonden hun voet. Van het stoere werken naar de gedwongen rust, of naar arbeiden met langzaam brekende kracht. Van iets, waar ze den zegen Gods zagen lichten, naar het nieuwe en vreemde, waar geen mogelijkheid gezien wordt van zegen en licht.

En dan niets dan dat ééne, op onderscheidene manier gezegd: sta op en ga heen. Zonder verklaring. Zonder argument; natuurlijk, want uw God is Souverein en beveelt zonder argument!

Sta op en ga heen, Filippus! Ge behoeft niets te vragen; niets te beredeneeren; niets te weten — alleen maar: te gaan!

Sta op en ga heen, Christen! Ge behoeft niet te verstaan het mysterie van Gods weg. Alleen maar te gaan; en te zingen: Jezus, 'k wil U need'rig volgen, waar Uw hand mij henenleidt.

En als de woeste weg afgewandeld is, dan ziet Filippus het mysterie ontsluitend, als hij den kamerling ontmoet.

Dan zingen ze in God verblijd, aan Hem gewijd, van 's Heeren wegen.

G.B.

KERKELUK LEVEN

„Rhythmisch zingen“. II (Slot).

Als ik nog denk aan de beverige stem van mijn grootmoeder, toen ik eens naast haar zat als jongetje — kinderen van het mannelijk geslacht hadden toen zelfs in mijn geboortestad toegang in de vrouwenplaatsen, — och dan begrijp ik er alles van, dat de gemeente niet zingen kan, het ook nooit zal leeren. En er zijn overal grootmoeders; ook de dienst van vanmorgen, die tenslotte den doorslag gaf tot dit artikelje, dat ik al meer dan een jaar teruggedrongen heb, gaf grootmoeders, en burgerjuffrouwen, en beverige mannetjes te zien.

Wie wil ze missen? Wie is niet blij, dat drommen van zulke menschen onze kerkdiensten vullen?

Maar juist daarom schijnt het mij, zuiver en alleen uit practische overweging, thans beter, den rhythmischen zang, dien ik vroeger propageerde, los te laten.

Alles dan zoo laten, als het is?

Neen, dat ook niet.

Want ook nu hebben wij melodieën, die verschrikkelijk zijn, en die dan ook voor een groot deel practisch blijven rusten. Ik weet, wat de menschen van het vak zeggen. Ze houden vol, dat het beperken van het aantal melodieën verarming beteekent; en ik zeg er niets tegen. De musici hebben daarin gelijk. Ze beweren ook, dat het wel gaan zal, als men de melodieën, die nu blijven rusten, maar er „in“ hamert, door ze telkens weer op te geven. En ik spreek alweer niet tegen, behalve dan dat het maar twee keer in zeven dagen dienst is, en het inhameren dus zoo'n vaart niet loopen kan.

Maar ik voer één ding tegen hen aan, dat toch ook hun hoofd moet toespreken: we hebben nu eenmaal alle melodieën verknoeid door ze te rekken tot een reeks noten van gelijke lengte. Ruimere keus uit onze thans beschikbare psalmwijzen beteekent feitelijk: ruimere keus uit — corrupties. M.i. zijn de thans om haar moeilijkheid of leelijkheid niet gewilde melodieën alleen dan te behouden, en zullen ze alleen dan ons gezang weer waarlijk kunnen verrijken, als ze tot den oorspronkelijken vorm teruggebracht worden. Een kwestie van doodgewone eerlijkheid.

Maar dan komt juist mijn practisch bezwaar: dan zal meteen onze krachtige, volle nederlandsche koraalzang, die soms dreunen kan, weg zijn. Mijn ervaring, in den vreemde opgedaan, laat me daarover geen twijfel. We krijgen dan: een onzeker, weifelend gezang, en verder: overheerschende orgelmuziek.

Die orgelmuziek is in de luthersche stadskerken vrijwel overal schitterend. In kleinere (gereformeerde) kerken is ze al zoo-zoo. En op dorpen, — nu ja.

Maar wie vertrouwt, dat in Nederland (zelfs in vele steden) het met de organisten dadelijk óveral puik in orde zal zijn? Vooral, nu de meeste kerken (wat mij altijd spijt) aan de organisten geen ruime uitkeering geven, al was 't alleen maar voor het aanschaffen van muziek (wat een organist toch vragen mag?).

Ik zie voornamelijk geen andere oplossing dan: a) behoud van die melodieën, die nu eenmaal algemeen bekend zijn, en draaglijk of mooi, ook op de wijze van thans: heel noten (hier stap ik dus over het bezwaar van de feitelijke ongeoorlooftheid van zulke muzicale corruptie heen; we zitten nu eenmaal in een toestand, die door eeuwen gekijkt is); b) nieuwe melodieën.

Maar dan in elk geval: gelijk-matige*) zang: prijsgeving van het rhythmisch zingen. Niet uit muziek-theoretische overwegingen, want, als die alleen konden in geding gebracht worden, was ik er nog onvoorwaardelijk vóór. Maar alleen uit overwegingen van practijk. Ik wil de gemeente niet missen, de grootmoeders niet, het volk niet, waarmee David verheerlijkt wilde worden. In den eeredienst komen m.i. eerst de vragen aan de orde: wat de gemeente is (geen „beschaafd publiek“, doch Gods uit hoeken en gaten saamgelezen, vaak „klein-burgerlijk“, volk, niet vele rijken, niet vele edelen, niet vele concertgebouw-bezoekers); en wat de medewerking der

*) Om deze reden voel ik persoonlijk nog steeds uit kerkelijk-practisch oogpunt voor de idee, die de heer E. D. J. de Jongh bepleit heeft: gegeven de bestaande misère (van verknoeid melodieën) verschillende psalmen zingen op een andere, reeds bekende melodie („isorhythmisch“ zingen). Natuurlijk pleit ik graag voor de variatie, maar zo lang wij op geschonden melodieën aangewezen zijn, is m.i. het pro en contra niet in zuiver dilemma te stellen.

*) Het tempo kan natuurlijk vlugger: niet de snelheid, doch het ongelijkmatige blijkt hier voor de menschen de moeilijkheid.

*) Men zal, ook bij de keus van nieuwe melodieën wel zich beperken moeten in het kiezen van reeds bestaande, b.v. uit Deutsche bundels. Want anders brengt men het verknoei- en verkracht-systeem ook daarop over. Ik wijs er op, dat dit ook niet te ontgaan is bij wat sommigen onder ons dan willen: alleen halve, en kwart noten; geen achtsten dus, geen driekwart. Voert men dit systeem door, dan paasen óók heel wat bestaande melodieën niet in dit systeem. Nieuwe melodieën, waarbij de hand geheel wordt vrijgelaten, — dat lijkt mij uit een oogpunt van muzikale eerbijheid het veiligste systeem; al zal natuurlijk (ik denk b.v. aan het Lutherlied) corruptie wel nooit geheel te ontgaan zijn.

gemeente in den eeredienst is (geen aesthetische, doch een belijdende, smeekende, doxologische, profetische). En dan komt daarna de vraag: hoe DIE medewerking van DIE gemeente kan geleid worden in banen van de kunst. Ik wil geen inbreuk maken op de wetten van de kunst — wetten moet men altijd erkennen), doch geloof, dat de kunst ook hier heeft te dienen.

Het zal me niet verwonderen, als sommigen zeggen, dat ik den wagen nu achteruit duw. Ik zou datzelfde vóór enkele jaren óók hebben gezegd. Maar nu heb ik geluisterd, en ik kan 't niet anders zien. De broeders van de kunst moeten maar niet boos op me wezen; ze zien, dat ik hen in hun volle waarde gelaten heb, en dat ik nog werk genoeg voor hen heb. Mooi werk ook, geloof ik. Als we 't maar eerst over de hoofdzaken eens zijn. En: ik schrijf niet in de rubriek: muziek, doch in de rubriek: kerkelijk leven. Het gezichtspunt is in die beide mischien een ander.

Of wij op deze manier verliezen?

Indien het waar zou zijn, dat rhythmisch zingen goéd gaat, ja, dan is loslating daarvan natuurlijk verlies. Maar als het niet goed kan gaan, als ik niet te somber zie (en ik wil het platte land niet uitsluiten), dan verliezen we alleen wat vergulde armoede, wat wanstaltigheid. Is dat „verlies“? Aan den anderen kant: als ik juist zag, en de z.g. rhythmische zang de medewerking der gemeente aarzeland, onzeker maken zal, dan verliezen we wel degelijk iets: n.l. het onmiskenbaar nederlandsche van den kerkzang. Moet je de visschers en de boeren (op een afstandje) eens hooren: hoe fijn-Hollandsch kan dat wezen. Niet alleen de muziek, ook het volks-karakter, het volks-eigene, spreekt een woordje mee, als het erom gaat, verlies of winst tegen elkaar op te wegen.

Eén ding is zeker: rhythmisch zingen zal bekwame organisten eischen (niet-rhythmisch zingen trouwens ook, maar bij rhythmischen zang worden de eischen nog zwaarder). Bekwame organisten nu zijn meestal strenge organisten, d.w.z. regelen zich niet naar de fouten der gemeente. Ze hebben gelijk: wie zich naar fouten regelt, doet verkeerd en versterkt de fout.

Maar als ik dan den strijd zich straks zie verscherpen bij rhythmischen zang: nog strengere organisten, en een nog onzekerder gemeentezang, dan zie ik aankomen, wat ik dezer dagen in een van die zeldzaam mooie kerken van mijn tegenwoordig verblijf hoorde: een prachtig orgelstuk, en een schuchtere poging van een conglomeraat van gemeentelieden, om óók naast het orgel zoo'n beetje geluid te geven. En 't was dan nog wel vanmorgen: Herzlich lieb hab ich dich, o Herr. En viereeuwen na Martin Schellings dood, dat wil zeggen, in Duitschland: een gedachtenis-dag. En op den Zondag na „Cantate“, hetwelk is, overgezet zijnde: zingt!

K. S.

N.B. Dit artikel bleef enkele weken liggen.

Verbetering. Verleden week was sprake van een melodie, die onze Lofzang van Zacharias verminkt had. Dat moet natuurlijk zijn: onze Lofzang van Zacharias.

K. S.

LITERATUUR EN KUNST

Dr J. Th. de Vissers Ideeën over kunst en schoonheid.

II.

In het vorige artikel citeerde ik een gedeelte van een der parlementaire redevoeringen van Minister de Visser, dat zeer duidelijk deed uitkomen hoe hij dacht over de nieuwere opvattingen van kunst en schoonheid. Dit ongunstig oordeel hield verband met zijn inzicht omtrent de taak der kunst.

Dat inzicht omtrent de taak der kunst is het tweede punt, dat ik in deze artikelenserie over Dr de Visser's ideeën over kunst en schoonheid wil behandelen. En dan doe ik dat weer op dezelfde manier, met aanhaling van 's Ministers eigen woorden, omdat het niet de bedoeling is beschouwing te geven over, maar aanwijzing van de bedoelde ideeën.

De quaestie van de taak der kunst kwam alsvan zelf aan de orde, toen bij de behandeling in de Tweede Kamer van de Staatsbegroting voor 1920, bij het Hoofdstuk inzake het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen (Va) onder artikel 228 in discussie werd gebracht. Het bewuste onderartikel betrof de subsidiëering van de dramatische kunst en de discussie ontspon zich naar aanleiding van een motie-Kleerekoper, die aandrang op overheidssteun ter bevordering van de verheffing van de dramatische kunst.

Bij het indienen van deze motie verklaarde de Minister, dat deze zaak voor overweging valbaar was, maar dat hij daartoe allereerst noodig achtte het advies van een daartoe te benoemen Staatscommissie. De motiveering van deze wenschelijk-

heid gr...

missie aldus:

„In d... princip... namelijk groot ge... beschou... gezonde... het ver... lijke ga... kunst... men to... uitvoer... dit doe... waan... stukke... voor in... omgeke... dat, aa... kunst o... middel... ning ui... op te v... volksom... als de... technise... den Sta... met gro... welke... tische k... onderzo... schijn v... belang... beoefen... het spe... gebode... technie... laten l...

De C... was en... hadden... der Chr... Anema... ting va... zaak in... Maart I... met een... „dat st... uiting n... zeerste... de noot... subsidie... een oog... Op d... het bov... lezen st... eenkwa... motie-K... orde ge... week. I... dat ged... ook de... de Kam... Schoude... bezware... Tegenov... in de v... dediging... volgend... reeks v... vattin... tegelijk... tusschen... „Dez... door de... op gron... formule... bet dra... bonden... bemoeie... zooveel... moet he... tenmins... minste... gebied... het is j... niet. A... veel ve... staatkur... Van de... het zich... keerd... dat de... naar m... om ook... mogelijke... in is te... Hier... mag (ik... afgeva... om de... Christe... stelsel... heeft e...

was en... hadden... der Chr... Anema... ting va... zaak in... Maart I... met een... „dat st... uiting n... zeerste... de noot... subsidie... een oog... Op d... het bov... lezen st... eenkwa... motie-K... orde ge... week. I... dat ged... ook de... de Kam... Schoude... bezware... Tegenov... in de v... dediging... volgend... reeks v... vattin... tegelijk... tusschen... „Dez... door de... op gron... formule... bet dra... bonden... bemoeie... zooveel... moet he... tenmins... minste... gebied... het is j... niet. A... veel ve... staatkur... Van de... het zich... keerd... dat de... naar m... om ook... mogelijke... in is te... Hier... mag (ik... afgeva... om de... Christe... stelsel... heeft e...

was en... hadden... der Chr... Anema... ting va... zaak in... Maart I... met een... „dat st... uiting n... zeerste... de noot... subsidie... een oog... Op d... het bov... lezen st... eenkwa... motie-K... orde ge... week. I... dat ged... ook de... de Kam... Schoude... bezware... Tegenov... in de v... dediging... volgend... reeks v... vattin... tegelijk... tusschen... „Dez... door de... op gron... formule... bet dra... bonden... bemoeie... zooveel... moet he... tenmins... minste... gebied... het is j... niet. A... veel ve... staatkur... Van de... het zich... keerd... dat de... naar m... om ook... mogelijke... in is te... Hier... mag (ik... afgeva... om de... Christe... stelsel... heeft e...

was en... hadden... der Chr... Anema... ting va... zaak in... Maart I... met een... „dat st... uiting n... zeerste... de noot... subsidie... een oog... Op d... het bov... lezen st... eenkwa... motie-K... orde ge... week. I... dat ged... ook de... de Kam... Schoude... bezware... Tegenov... in de v... dediging... volgend... reeks v... vattin... tegelijk... tusschen... „Dez... door de... op gron... formule... bet dra... bonden... bemoeie... zooveel... moet he... tenmins... minste... gebied... het is j... niet. A... veel ve... staatkur... Van de... het zich... keerd... dat de... naar m... om ook... mogelijke... in is te... Hier... mag (ik... afgeva... om de... Christe... stelsel... heeft e...

was en... hadden... der Chr... Anema... ting va... zaak in... Maart I... met een... „dat st... uiting n... zeerste... de noot... subsidie... een oog... Op d... het bov... lezen st... eenkwa... motie-K... orde ge... week. I... dat ged... ook de... de Kam... Schoude... bezware... Tegenov... in de v... dediging... volgend... reeks v... vattin... tegelijk... tusschen... „Dez... door de... op gron... formule... bet dra... bonden... bemoeie... zooveel... moet he... tenmins... minste... gebied... het is j... niet. A... veel ve... staatkur... Van de... het zich... keerd... dat de... naar m... om ook... mogelijke... in is te... Hier... mag (ik... afgeva... om de... Christe... stelsel... heeft e...

was en... hadden... der Chr... Anema... ting va... zaak in... Maart I... met een... „dat st... uiting n... zeerste... de noot... subsidie... een oog... Op d... het bov... lezen st... eenkwa... motie-K... orde ge... week. I... dat ged... ook de... de Kam... Schoude... bezware... Tegenov... in de v... dediging... volgend... reeks v... vattin... tegelijk... tusschen... „Dez... door de... op gron... formule... bet dra... bonden... bemoeie... zooveel... moet he... tenmins... minste... gebied... het is j... niet. A... veel ve... staatkur... Van de... het zich... keerd... dat de... naar m... om ook... mogelijke... in is te... Hier... mag (ik... afgeva... om de... Christe... stelsel... heeft e...